

Pro HIC

Probleemgericht werken
aan High Impact Crime

Een handreiking voor
gemeenten, politie en OM
www.ProHIC.nl

Inhoud

Voorwoord.....	3
Stappenschema lokale aanpak HIC	4
1.1 High Impact Crime: wat is het?.....	5
1.2 Doelgroep: voor wie is deze handreiking?	7
1.3 Informatiegestuurde Veiligheidszorg (IVZ): dat doen we samen!	7
1.4 Centrale rol voor de lokale driehoek	8
2 Signalering en prioritering	11
2.1 Inleiding	11
2.2 Wie en hoe: het proces	11
2.3 Politiegegevens.....	12
2.4 ... en hoe ernstig is het?	13
2.5 De driehoek bepaalt	13
2.6 Projectgroep.....	14
2.7 Een toegift: bredere prioriteitstelling.....	14
3 De rol van burgers en instellingen/bedrijven.....	16
4 Opstellen van een plan van aanpak	18
4.1 Inleiding	18
4.2 Focus: waar het meeste fruit hangt, is het voor iedereen het makkelijkste plukken	19
4.3 Problemen in kaart brengen.....	19
4.3.1 Criminaliteitsdriehoek	20
4.3.2 Gouden W's	20
4.4 Doelen bepalen	22
4.5 Maatregelen bepalen.....	23
4.6 Maatregelen ordenen	24
4.7 Randvoorwaarden bepalen	25
4.8 Evaluatie bepalen.....	25
4.9 Gaat dit werken?	27
4.10 Resultaat: een gezamenlijk plan van aanpak.....	27
5 Praktijkvoorbeelden.....	29
5.1 Succesvolle aanpak woninginbraak in Gouda	29
5.2 Succesvolle dadergerichte aanpak: Top600	29
5.3 Probleemgerichte aanpak jeugdnetwerk Beresteinlaan	30
5.4 Landelijke aanpak overvallen.....	30
5.5 Politiekeurmerk Veilig Wonen.....	30

Voorwoord

Inbraken, overvallen en straatroven zijn ernstige feiten met grote gevolgen voor de slachtoffers. Dit soort High Impact Crime (HIC) werkt ontwrichtend en jaagt ook het onveiligheidsgevoel in de samenleving op. Er moet dus iets aan gedaan worden en daarin spelen politie, gemeenten en openbaar ministerie (OM) een belangrijke rol.

Maar ook samenwerking met bewoners en ondernemers is essentieel. Zij zitten niet alleen met de ellende, maar weten ook als beste wat er speelt in de buurt, of in de winkelstraat en op het bedrijventerrein. Het zijn, met de driehoek politie-gemeente-OM, de specialisten die lokaal kunnen nagaan wat precies het probleem is en hoe dat probleem het beste kan worden aangepakt.

Deze aanpak is bewezen effectief: in de afgelopen jaren zijn inbraken, straatroven en overvallen flink verminderd. We zijn dus op de goede weg. Maar die trend kan zo maar weer veranderen en bovendien zijn de problemen op sommige plekken en in sommige buurten helemaal niet minder geworden. We mogen daarom zeker nog niet tevreden achteroverleunen en overgaan tot de orde van de dag. High Impact Crime blijft aandacht vergen.

Deze handreiking geeft op een praktische wijze aan hoe we samen – politie, gemeente, OM, bewoners en ondernemers – iets kunnen doen aan High Impact Crime. Dat begint altijd met een goede, degelijke analyse en gezamenlijke vaststelling van wat nu precies het probleem is ter plekke. Alleen zo wordt de op zo'n analyse gebaseerde gezamenlijke aanpak effectief. We bevelen deze handreiking van harte aan. Samen krijgen we High Impact Crime klein en houden we het er onder.

Jaap de Waard

Ministerie van Justitie en Veiligheid

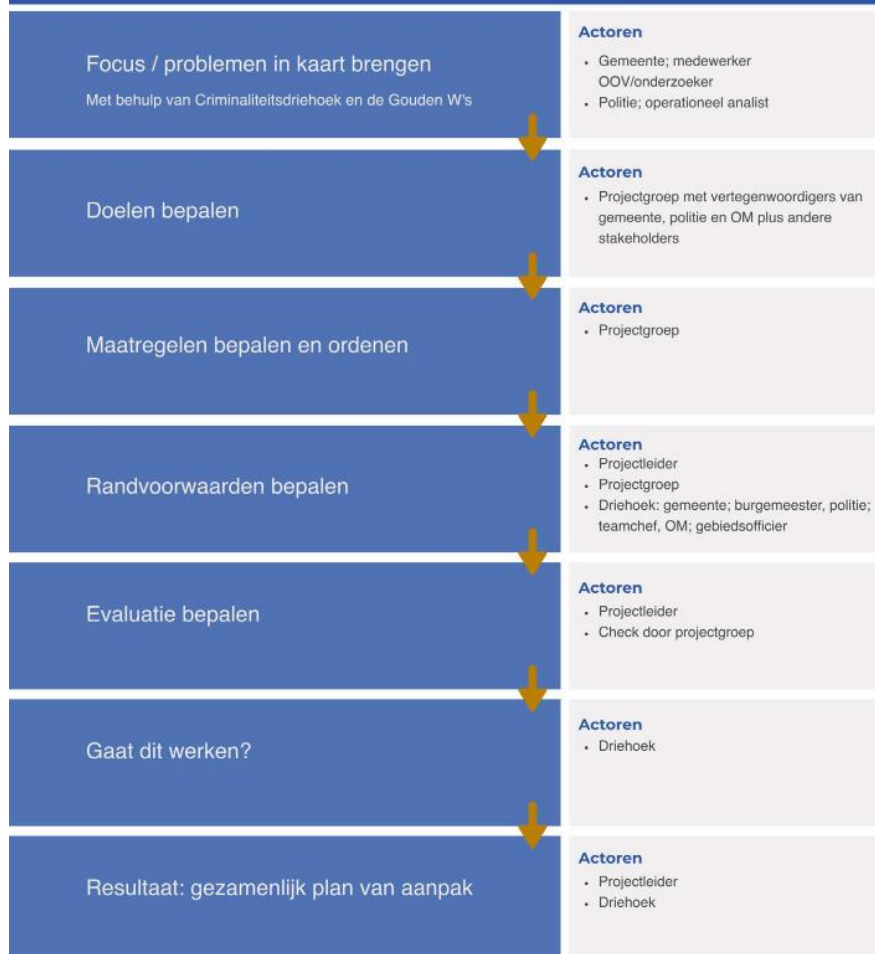
(lid advisory board van het EU project www.cuttingcrimeimpact.eu)

Stappenschema lokale aanpak HIC

1 Signalering en prioritering

2 Opstellen plan van aanpak

1 Inleiding

- High Impact Crime (HIC) als probleem dat een aanpak vereist
- Wie geven die aanpak vorm, op welke wijze en hoe komen we samen tot uitvoering?

1.1 High Impact Crime: wat is het?

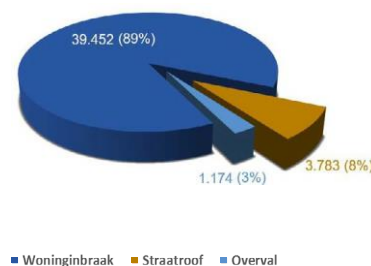
High Impact Crime, afgekort als HIC, zijn delicten die een grote impact hebben op het slachtoffer en vaak ook op zijn of haar directe omgeving. HIC zorgt¹ niet alleen voor materiële schade en/of letsel bij het slachtoffer (objectief slachtofferschap), ook angstgevoelens en angst voor herhaling (subjectief slachtofferschap) zijn vaak het gevolg. Kortom, HIC is van invloed op het veiligheidsgevoel in de maatschappij, en daarmee op het vertrouwen van de burger in de maatschappij en overheid in het algemeen en het vertrouwen in politie en justitie in het bijzonder. Dat maakt dat de aanpak van HIC een duurzaam karakter moet hebben. Bij HIC gaat het vooral om het volgende trio.

- **Woninginbraak**
- **Straatroof**
- **Overval**

Soms schaaft men meer delicten onder HIC, zoals 'excessief geweld', en in Europa hanteert men soms een nog bredere definitie. Een andere of bredere definitie van HIC kan lokaal nuttig of nodig zijn, maar we zullen ons in deze handreiking concentreren op de praktische lokale aanpak van de drie genoemde delicten: woninginbraak, straatroof en overval.

De door de politie geregistreerde aantallen voor 2019 geven een beeld van de omvang van de drie HIC-problemen:

Delict	Aantal	%
Woninginbraak	39.452	(89%)
Straatroof	3.783	(8%)
Overval	1.174	(3%)
HIC totaal (2019)	44.409	(100%)

Deze gegevens komen uit het voor iedereen vrij toegankelijke dataportaal van de politie (<https://data.politie.nl/#/Politie/nl/>; zie hoofdstuk 2).

Vergeleken met 20 jaar terug is het aantal door de politie geregistreerde misdrijven enorm teruggelopen.

Door de politie geregistreerde misdrijven totaal 1948-2018

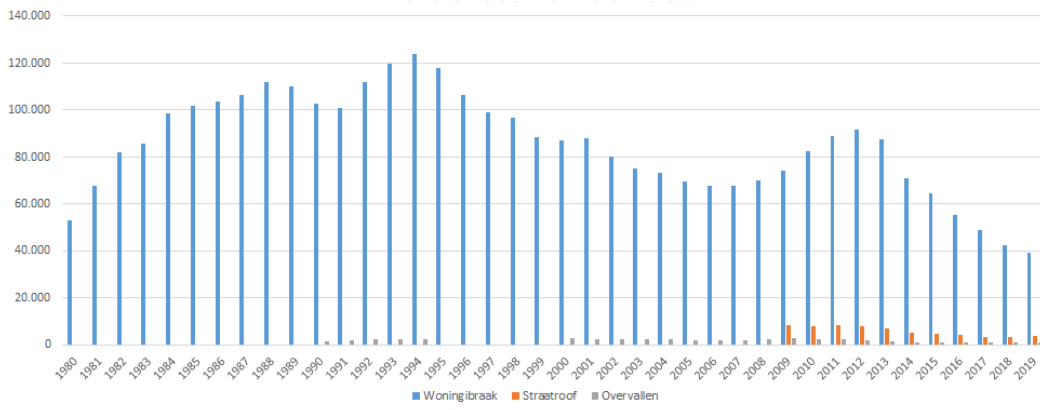
Geregistreerde criminaliteit; tijdreeks vanaf 1948

De daling

Een vergelijkbare daling zien we terug bij de High Impact Crime, waarbij we overigens ook zien dat de woninginbraken landelijk de bulk van het HIC-probleem vormen.

HIC-delicten sinds 1980

Zo vonden er begin/medio jaren 90 van de vorige eeuw nog meer dan 120.000 woninginbraken plaats. We zijn dus op de goede weg en daar hebben velen – waaronder bijvoorbeeld de taskforce HIC – aan bijgedragen. Nu doorzetten is dus belangrijk en daarbij is het nodig het HIC-probleem te blijven monitoren en veranderingen te signaleren. Een daling wordt vaak weer gevolgd door een nieuwe stijging, of er kunnen veranderingen optreden die ook ongewenst zijn (minder woninginbraken, maar meer woningovervallen). De HIC-aanpak lokaal ‘duurzaam werkend krijgen’ vergt dus een continue aanpak, waarbij we de HIC-temperatuur lokaal meten en als HIC weer oplaait gelijk actie ondernemen.

Daarbij komt dat het probleem landelijk weliswaar afneemt, maar die afname zien we niet in het hele land. Er zijn nog steeds zorgwekkende concentraties. Alle reden dus om het probleem gericht

aan te pakken. Deze handreiking brengt de kennis en ervaringen op het gebied van HIC nationaal en internationaal bij elkaar, om de daling ook de komende jaren te helpen doorzetten; een duurzame afname van HIC.

1.2 Doelgroep: voor wie is deze handreiking?

Deze handreiking laat zien hoe High Impact Crime in Nederland op lokaal niveau aangepakt kan worden door politie, gemeente en het Openbaar Ministerie (OM) in samenwerking met burgers en instellingen/bedrijven. Doelgroep voor deze handreiking is een vitale coalitie van de lokale driehoek – de burgemeester, politieleiding en OM met hun ambtelijke ondersteuners en uitvoerders. Ook instellingen en burgers uit het maatschappelijk middenveld, waarmee bij de aanpak van HIC nauw wordt samengewerkt, kunnen van de handreiking gebruik maken. Deze handreiking richt zich vooral op de mensen die met het ene been in de uitvoering staan en met het andere been in beleid.

1.3 Informatiegestuurde Veiligheidszorg (IVZ): dat doen we samen!

Vooraf de sprong van signalering en analyse (wat speelt er?), via actie (wat doen we daar aan?), naar evaluatie (wat hebben we bereikt?) willen we met deze handreiking ondersteunen: hoe kan je lokaal op basis van een goed gefundeerde signalering en analyse samen met verschillende partijen – gemeente, politie, OM, burgers/instellingen/bedrijven – tot slimme, intelligente actie komen? In Angelsaksische landen spreekt men hier van de SARA aanpak (Eck & Spelman, 1987):

1. Scanning
2. Analysis
3. Response
4. Assessment.

Bij deze SARA-aanpak wordt (1) breed gekeken naar signalen: wat speelt er op het terrein van criminaliteit (waaronder HIC) en onveiligheid (scanning). Na prioritering volgt een (2) diepte-analyse om oorzaken en achtergronden beter te begrijpen (analysis). Daarna (3) kan samen met andere betrokkenen (stakeholders) gezocht worden naar oplossingen en maatregelen: er wordt een plan van aanpak gemaakt en dat wordt uitgevoerd (response). Tot slot (4) wordt bekeken wat er gedaan is en of, en in hoeverre, de genomen maatregelen succesvol zijn geweest (assessment). Wij volgen in deze handreiking een vergelijkbare aanpak waarbij we niet spreken over scanning, maar over signalering, en waarbij we de analyse- en responsstap samen nemen als het 'opstellen van een plan van aanpak'. Analyse en respons/implementatie zien we dus nadrukkelijk als een eenheid. Assessment heet hier gewoon 'evaluatie'. Onze aanpak in deze handreiking is identiek aan SARA.

Samen

Bij elke stap is het belangrijk dat politie, gemeente en OM met burgers en instellingen/bedrijven samen aan de slag gaan. Daarom gaan we hier uit van een samenwerkingsmodel dat we Informatiegestuurde Veiligheidszorg noemen. Integraal werken loont. Zo hebben bijvoorbeeld

gemeenten vaak onderzoeksafdelingen, of besteden ze onderzoek uit op het gebied van veiligheid, en zijn ze ook betrokken bij maatregelen om HIC aan te pakken. BOA's kunnen worden ingezet bij het signaleren van situaties die gelegenheid bieden tot het plegen van criminaliteit. Ook het door de gemeente gefinancierde jongerenwerk en de jeugdzorg kunnen er toe bijdragen dat risicojongeren op het rechte pad blijven (onderwijs, werk en vrije tijdsbesteding).

Als het gaat om preventieve maatregelen die woninginbraak tegengaan, spelen bijvoorbeeld woningbouwcorporaties een belangrijke rol, en niet te vergeten de bewoners zelf. In het geval van overvallen op bedrijven/instellingen speelt het lokale bedrijfsleven natuurlijk een belangrijke rol, al zou het alleen maar zijn omdat bedrijven weer heel andere middelen – denk aan particuliere beveiligingsdiensten – kunnen inzetten. Dat 'samen aan de slag gaan' klinkt logisch en simpel, maar blijkt in de praktijk vaak niet zo eenvoudig. Het gaat immers om verschillende stakeholders die deels andere belangen en interesses hebben en die een andere bedrijfscultuur en organisatiestructuur kennen. Het zijn verschillen die samenwerking in de weg kunnen zitten.

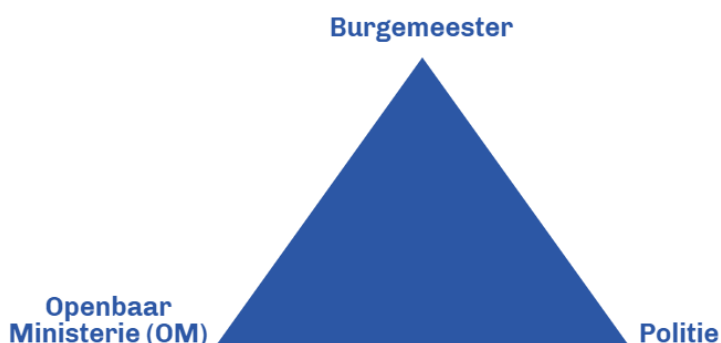
Beschikbare kennis

Wat ook nog wel eens vergeten wordt, is dat er in de afgelopen decennia veel kennis en ervaring is opgedaan met de aanpak van criminaliteit en onveiligheid in het algemeen, en met HIC in het bijzonder. Het aantal aanpakken van HIC is in Nederland nu al enorm en blijft groeien: van de Top600-aanpak tot de aanpak van straatroof van maaltijdbezorgers, en van bodycams tot 'boefproof'. Op de site van het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CCV) vinden we alleen al voor HIC rond de 300 preventieve maatregelen en projecten (<https://hetccv.nl/onderwerpen/high-impact-crimes/hic-preventiewijzer/>) die rijp en groen door elkaar staan.

De aanpak kan vaak beter onderbouwd worden op grond van eerdere/andere ervaringen die degelijk geëvalueerd en onderzocht zijn. We weten namelijk uit, overigens vaak buitenlandse, evaluaties vrij goed wat wel en wat niet werkt. Deze kennis is ook vastgelegd in de vorm van 'Kennisparels' die door Jaap de Waard (ministerie van Justitie en Veiligheid vanaf begin 2020) verspreid worden. We hebben deze Kennisparels opgenomen op de website www.ProHIC.nl en zullen er vaak naar verwijzen.

1.4 Centrale rol voor de lokaledriehoek

Bij de aanpak van HIC is de rol van de driehoek cruciaal.

Burgemeester (Bm)/gemeente

Het gezag over de politie op het terrein van de openbare orde ligt bij de burgemeester, het OM gaat over de strafrechtelijke handhaving. De burgemeester is meestal voorzitter van de driehoek en draagt daarmee zorg voor samenhang en synergie. Hoewel de taak om de openbare orde en veiligheid te handhaven dus in belangrijke mate bij de burgemeester ligt, zijn soms ook wethouders van belang (wijkwethouder, wethouder jeugdzaken, wethouder wonen, etc.). De gemeenteraad kijkt vanuit haar controlerende taak als het hoofd van de gemeente altijd mee. De meeste gemeenten hebben voor toezicht en handhaving in de openbare ruimte BOA's in dienst. Gemeenten werken vanaf de jaren 90 volgens het Integraal Veiligheids Beleid IVB. Een kernbeleid met eigen methoden. In 2003 verscheen de VNG-methode Kernbeleid Veiligheid. Deze aanpak ontwikkelde zich in de jaren erna tot regulier beleid voor veel gemeenten (Politieacademie, 2013). Het gaat hier om beleidsvorming die enkele jaren vastligt (zie de formats). Ze vormen daarmee ook het kader voor een HIC-aanpak.

'De driehoek draait – naast deze gezagsrelatie – ook om samenwerking. Waar het gaat om de vraag hoe de vastgestelde doelen het beste kunnen worden gehaald of de benoemde problemen moeten worden aangepakt, is de inbreng van ieders expertise vereist. Het kan daarbij gaan om het maken van afspraken over de wijze van inzet van de drie betrokken actoren: gemeente, politie en OM. Bijvoorbeeld voor afstemming over samenwerking tussen politie, toezicht en handhavingdiensten, of voor het afspreken van handhavingsarrangementen, samenwerking tussen politie en gemeente en het maken van afspraken over de inzet in de verschillende schakels in de veiligheidsketen (van preventie tot nazorg).' (Uit: Actieprogramma Lokale Besturing Politie, 2012.)

Openbaar Ministerie/OM

Het OM heeft als hoofdtaken: leiding geven aan de politie bij het opsporen van strafbare feiten, die feiten afdoen of vervolgen en verdachten voor de rechter brengen. Het OM houdt zich dus vooral bezig met het strafrecht en is daarmee met name dadergericht en reactief/repressief. Het OM probeert wel steeds meer de samenhang met preventie te zoeken, bijvoorbeeld bij taakstraffen en andere vormen van alternatieve afhandeling. Ook in de Zorg- en Veiligheidshuizen speelt het OM een belangrijke rol.

Politie

De politie heeft – ondergeschikt aan het bevoegd gezag (Bm en OM) – als kerntaken het zorgen voor veiligheid (voor iedereen in Nederland), criminaliteit voorkomen en bestrijden, de openbare orde bewaken, strafbare feiten opsporen en hulp verlenen bij nood ('aan hen die dat behoeven'). Daarbij heeft de politie een signalerende en adviserende rol naar anderen toe waar het veiligheid betreft. De politie is een interventie-organisatie, waarbij de nadruk sterk ligt op 'doen' en vaak bij 'boeven vangen'. Daarbij is de gebiedsgebonden organisatie en de verbinding met de burgers heel belangrijk, onder meer door de inzet van basisteams en met name wijkagenten. In de jaren 90 is als leidend principe voor de politie de Informatiegestuurde Politie (IGP) geïntroduceerd. Hierin worden data, informatie, kennis en intelligence (intelligente actie) (Politieacademie, 2013) onderscheiden. Binnen IGP is een plek ingeruimd voor politiemethoden zoals de hot spotanalyses en de politie gebiedsscan die we later in deze handreiking tegen zullen komen.

Complex samenspel

Het gaat dus om drie organisaties die deels verschillende taken hebben en met elk een eigen DNA. Die verschillen zijn de kracht van integraal werken, en tegelijkertijd, juist vanwege de verschillen, is dat soms best lastig. Deze drie organisaties doen hun werk uiteindelijk met en voor instellingen/ bedrijven en burgers uit het maatschappelijk middenveld; van woningbouw- en wijkvereniging tot het welzijnswerk en lokale ondernemers. Die samenwerking in dit carré is niet altijd makkelijk, maar wel cruciaal (Chito, 2001).

2 Signalering en prioritering

- Maak een top 5 van wat volgens de burgers/instellingen/bedrijven, gemeente, politie en OM al langere tijd de belangrijkste criminaliteitsproblemen zijn en wat daarvan de gevolgen zijn.
- Geef globaal aan wat ten aanzien van dat probleem bereikt zou moeten worden door burgers/instellingen/bedrijven, gemeente, politie en OM.
- Kies samen een of meer van de genoemde problemen (prioritering) en analyseer die in de een volgende stap nader.

2.1 Inleiding

Dat de aanpak van HIC prioriteit kreeg, werd al in 2009 bepaald (Grapperhaus, 2019, toespraak) en sindsdien is er veel bereikt. Toch zijn de aantallen woninginbraken, overvallen en straatroven nog aanzienlijk en de gevolgen blijven ernstig. Daarnaast zien we nog steeds zorgwekkende concentraties in bepaalde buurten, op hot spots, bij (groepen) daders (veelplegers) en bij sommige slachtoffergroepen (herhaald slachtofferschap). Daarbij weten we dat vooral criminele jeugdgroepen bij deze delicten een belangrijke rol spelen. HIC is vaak een tussenstation van beginnende jeugdige daders die daarna doorgroeien naar het zware criminele circuit.

Reden genoeg om lokaal constant de signalen in de gaten te houden en soms even gas bij te geven. Wanneer geef je extra aandacht aan HIC? Dat bepaal je op basis van:

- politiegegevens over de omvang: hoe vaak gebeurt het;
- de ernst van de feiten;
- de onrust **die de HIC-feiten geven.**

Bij deze signalering zijn nogal wat mensen betrokken, maar formeel is hier de lokale driehoek verantwoordelijk: burgemeester, officier van justitie en basisteamchef politie. Burgers, maar ook instellingen en bedrijven, spelen hier een beperkte rol. De signalering en prioritering ligt vooral bij de driehoek.

2.2 Wie en hoe: het proces

Het antwoord op de vraag 'wat pakken we aan' wordt uiteindelijk door de lokale driehoek gegeven op basis van integrale informatieanalyse. De afweging in de driehoek wordt bij voorkeur gemaakt op basis van een notitie van de basisteamchef politie en het gemeentelijke hoofd Openbare Orde en Veiligheid (OOV). Daarin staat een oordeel over de HIC-situatie in de gemeente, naar plaats (wijken) en tijd (jaren/trends) en met een voorstel of advies – te accorderen door de driehoek – over wat prioriteit krijgt (welk van de drie HIC-problemen krijgt prioriteit en in welke wijken). Aansluitend, al is dit meestal niet aan de driehoek, moet de vraag beantwoord worden wie hierbij betrokken worden en welke eerste ideeën er bestaan over oplossingsrichtingen. Daarbij verdienen zaken als het te bereiken doel, de te investeren middelen (tijd/geld) en deadline al een eerste toets (zie ook Plan van Aanpak). Handig om daarbij ook een voorstel te doen voor wie de projectleider (en plaatsvervanger) wordt, voor de samenstelling van een kleine projectgroep en hoe vaak er aan de

driehoek wordt gerapporteerd over de voortgang. Vaak ligt dit al in de IVB/IGP-aanpak vast en kan daarvan gebruik worden gemaakt.

2.3 Politiegegevens

Dataportal

Voor HIC zijn politiegegevens een vrij correcte afspiegeling van de werkelijkheid. Gegevens over het aantal woninginbraken, overvallen en straatroven vinden we in het voor iedereen vrij toegankelijke dataportal van de politie. Hier zijn de gegevens per delict, per gemeente (en zelfs per wijk) en per jaar/maand te vinden. Een analyse over een aantal jaren per gemeente is dus relatief eenvoudig te maken. Het portal gaat terug tot 2012.

Het dataportal van de politie

<https://data.politie.nl/#/Politie/nl/> is het dataportal van de politie en bevat cijfers over geregistreerde criminaliteit, overlast, politiestatistiek en de bedrijfsvoering van de politie. Hier kan iedereen zelf tabellen en grafieken samenstellen. De informatie is gemakkelijk te downloaden. De site presenteert statistische cijfers. Om te zien hoe de cijfers zijn opgebouwd, staat bij elke tabel een toelichting. Daarnaast is een uitgebreide lijst van definities van de gerapporteerde delicten beschikbaar: <https://www.politie.nl/algemeen/dataportal/dataportal-definities.html>

Aanvullende informatie die meer op burgers gericht is:

<https://inbraakbarometer.nl/resultaat#2807> (verzekeraar Interpolis) Website betreft alleen woninginbraak.

Gebiedsscan

Veel politieteams realiseren jaarlijks een gebiedsscan, waarin de lokale veiligheid wordt beschreven en die mede dient als basis voor het lokale veiligheidsplan van de gemeente (Beke, Klein Hofmeijer & Versteegh, 2008). Overigens is het goed als gemeente en OM, ter voorbereiding op de besluitvorming door de driehoek, aansluiten bij de bijeenkomst over de gebiedsscan en daar hun kennis en informatie inbrengen. Meer kennisbronnen leiden tot betere resultaten. In de wetenschap noemt men dat triangulatie.

In de gebiedsscan worden op basis van systeem- en praktijkkennis zowel de hot spots, hot shots, hot groups als de hot victims benoemd. Op basis daarvan kan de driehoek beslissen welke met voorrang probleemgericht moeten worden aangepakt.

Naast de gebiedsscan kan ook het Criminaliteits Anticipatie Systeem (CAS) bruikbaar zijn en dan in het bijzonder de CAS-kaarten. CAS is in elk basisteam van de politie beschikbaar.

Early Warning

De nationale politie realiseert elke week en elke maand een Early Warning met daarin de criminaliteitscijfers van de afgelopen week, maand, jaar, vanaf 1 januari voor elke gemeente en elk basisteam. In deze Early Warning wordt ook vergeleken met dezelfde periode in het voorgaande jaar.

Bij al deze instrumenten gaat het in essentie steeds om vier alarmbel-vragen:

1. Neemt een delict in de tijd toe?
2. Scoort de gemeente (of wijk) hoger dan andere vergelijkbare gemeenten/wijken (of: de regio/het hele land)?
3. Lijkt het om één of enkele daders/dadergroepen of type slachtoffers te gaan?
4. Is er een concentratie van delicten, daders, slachtoffers en/of buit?

Bij gebruik van politiedata gelden strikte regels die wettelijk zijn vastgelegd in de WPV/AVG.

2.4 ... en hoe ernstig is het?

Er is ook nog zoiets als 'de ernst' van een delict. Een woninginbraak heeft op bewoners een 'high impact', bijvoorbeeld omdat er vreemden in jouw kasten hebben zitten te rommelen en er emotioneel waardevolle spullen verdwenen of kapot zijn. Een overval, in bedrijven, winkels of een woning, wordt vanwege het gebruik van of dreiging met geweld meestal als (veel) ernstiger beschouwd dan een woninginbraak. Aantallen zeggen dus niet alles. Maar kan je die ernst meten? Bestaat er een 'maat voor het kwaad'? De keuze om de ernst mee te wegen is aan u.

Wie zoiets wil doen kan de kosten/schade meewegen en/of de ernst volgens onze officieren van justitie en rechters in strafmaat.

Naast het gebruik maken van 'kosten' en 'strafmaat' als indicaties voor 'ernst' is het een optie om in gesprek te gaan met experts. Denk aan het inventariseren van de indrukken van politiemensen, medewerkers van de gemeente (OOV) en burgers, instellingen en bedrijven. Per delict kan het om andere 'experts' gaan: woningbeheerders weten bijvoorbeeld meer over inbraken, en bedrijven meer over overvallen. Een goede link met deze 'HIC-specialisten' is dus van groot belang. Zie ook hoofdstuk 3. Men kan lokaal gesprekken voeren met deze HIC-specialisten en ook de rekenkundige exercitie doen, of het 'gerekend' voorleggen aan andere specialisten. In essentie gaat het erom dat de HIC-problematiek zowel kwantitatief als kwalitatief bekeken wordt.

2.5 De driehoek bepaalt

Op basis van de voorgaande kwantitatieve en kwalitatieve informatie neemt uiteindelijk de lokale driehoek een beslissing over de prioriteit. Dit gebeurt bij voorkeur op basis van een beleidsvoorbereidende notitie van de basisteamchef en het hoofd OOV. De driehoek bekijkt of ze zich in de voorstellen kan vinden: welke wijken/hot spots/dadergroep en welk van de drie HIC-problemen (een, twee of alle drie) vergen aandacht en actie. Ook bekijkt de driehoek of zij akkoord is met de eerste ideeën over oplossingsrichtingen. De driehoek beslist over hoofdlijnen, beleidskeuzes en strategie, maar niet over concrete maatregelen. Dat laat de driehoek over aan de professionals en de partners. Het gaat overigens om prioriteiten, dat betekent niet dat niet-geprioriteerde delicten, wijken of groepen geen aandacht meer krijgen.

2.6 Projectgroep

In dit stadium is het goed als een projectleider als opdrachtnemer wordt aangesteld en een (kleine) projectgroep wordt geformeerd. De driehoek – als opdrachtgever – bepaalt wie de projectleider wordt en wie er deelneemt aan de projectgroep. Een lid van de driehoek is de verbindende schakel, het aanspreekpunt en verantwoordelijk voor periodieke rapportage in de driehoek. De samenstelling van deze projectgroep luistert nauw. De keuze voor slimme interventies wordt gemaakt op grond van goede informatie en logisch nadenken. Het liefst door mensen die daarbij ook een beetje buiten de gebaande paden durven te gaan en goed samenwerken. Tenslotte zijn goede contacten met, en kennis van, ‘boven’ (driehoek) en ‘beneden’ (uitvoering) van belang. In de bestuurskunde wordt dit aangeduid als een ‘vitale coalitie’.

Stap 1 samengevat: notitie van basisteamchef en hoofd OOV + akkoord op deze notitie + vaststelling projectleider/-groep

2.7 Een toegift: bredere prioriteitstelling

Bijna altijd is in het kader van het lokale integrale veiligheidsbeleid een bredere afweging noodzakelijk en die is vaak in het kader van het meerjarige lokale IVB ook al gemaakt. In een gemeente vinden immers veel meer strafbare feiten plaats dan alleen woninginbraken, overvallen en straatroven (= HIC). Uiteindelijk gaat het erom van welke vormen van criminaliteit en onveiligheid de burgers en instellingen het meeste last hebben. Dat kan overigens per wijk of buurt behoorlijk verschillen. We moeten daarom ook kijken naar (ander) geweld, van huiselijk geweld tot uitgaansgeweld, zoals diefstal (fiets, auto, scooter/brommer, winkeldiefstal), zakkenrollerij, vandalisme/vernieling, bedrijfsinbraken, cyber crime en brandstichtingen. Daarbij krijgen tegenwoordig ook de lokale aanpakken van ondermijning en mensenhandel vaak prioriteit. Lastig is echter dat politie en justitie veel minder exact weten hoe het met de omvang van andere delicten zit. Dat heeft alles te maken met het ‘Trechter effect’ waarbij politie en justitie over het algemeen maar een topje van de **criminaliteitsijsberg** zien. Hier spreekt men ook wel over het ‘dark number’.

Door niet alleen naar politiecijfers te kijken, maar ook via andere wegen informatie binnen te halen wordt het bredere plaatje van de lokale criminaliteit scherper en duidelijker. Dat heet ook wel ‘triangulatie’. Een omvangrijke andere gegevensbron bestaat uit de CBS VeiligheidsMonitor (VM): een representatieve standaard enquête onder een steekproef van de Nederlandse bevolking (65.000 per jaar) waarin gevraagd wordt naar slachtofferschap (‘Bent u in het afgelopen jaar slachtoffer geworden van ...’), maar ook naar bijvoorbeeld onveiligheidsgevoelens en tevredenheid over de politie. Op basis van deze jaarlijkse steekproef kan de VM representatieve uitspraken doen over heel Nederland en over de grotere gemeenten (70.000 inwoners). Wie ook in een kleinere gemeente of op wijkniveau representatieve uitspraken wil kunnen doen, moet als het ware ‘met de CBS meedoen’. Dat moet apart geregeld en betaald worden.

Soms is er lokaal nog veel meer informatie beschikbaar over het lokale plaatje van de criminaliteit in de vorm van lokale slachtofferonderzoeken (personen, huishoudens, bedrijven/instellingen)

en/of extra informatie van het CBS, omdat een gemeente meedoet aan de VM en kiest voor een extra grote steekproef in die gemeente. Johan Cruijff zei het al: 'Je gaat het pas zien als je het door hebt', en dat geldt dus ook voor criminaliteitsgegevens. Naast politiecijfers zijn er veel meer bronnen. Veiligheidsproblemen op het terrein van ondermijning of cybercrime zijn bijvoorbeeld buitengewoon lastig in beeld te brengen op basis van louter politiecijfers. Dat geldt ook voor veel andere delicten zoals we eerder zagen (Trechter effect). Soms worden er over andere delicten (of voor sommige politie-eenheden) lokaal ook aanvullende vragen gesteld in de CBS VeiligheidsMonitor. We wijzen hier ook nog weer nadrukkelijk naar de ideeën uit de Cambridge Harm Index Consensus (meewegen ernst HIC). Maar zoals gezegd: voor de drie belangrijkste vormen van HIC (woninginbraak, straatroof en overval) zijn de gegevens uit de Veiligheidsmonitor hoogstens als algemene achtergrond nuttig. Voor HIC beschikt de politie over veel en goede informatie; nationaal en lokaal.

De Nederlandse politie doet in tegenstelling tot bijvoorbeeld de Verenigde Staten en Groot-Brittannië weinig met 'Citizen Calls' (meldkamergegevens in GMS). Met name voor overlast, bijvoorbeeld van jeugd, drugs of van personen, is dit een belangrijke informatiebron. De politie gebruikt wel BVH om overlast in beeld te brengen, met de nodige registratie-effecten, omdat hiermee ook de inzet van de politie op eigen initiatief (zoals prioritering) wordt meegenomen.

3 De rol van burgers en instellingen/bedrijven

- Betrek burgers/bewoners en bedrijven/instellingen bij het signaleren van problemen, maar ook bij de besluitvorming rond prioritering, bij de nadere analyse en het ontwikkelen en uitvoeren van een plan van aanpak.
- Durf ook buiten de bekende gebaande paden te gaan; soms kunnen heel specifieke groepen veel betekenen. Denk aan jongeren, daklozen, buurtvaders/moeders, slachtofferhulp of reclassering.

Burgers zijn steeds mondiger geworden en stellen zich ook steeds kritischer op richting de overheid (Beunders e.a., 2011). Dat geldt ook voor het veiligheidsdomein. Zo voelt twee derde van de burgers zich medeverantwoordelijk voor de veiligheid en wil meedenken over welke problemen met voorrang worden aangepakt (CBS, 2013, 2014, 2014, veiligheidsmonitors). De helft van de burgers wil betrokken worden bij het bedenken van oplossingen en ruim een derde van de burgers wil een actieve bijdrage leveren aan de veiligheid. Des te opvallender is dat we dat meedenken over prioriteiten en aanpak nog nauwelijks tegenkomen, terwijl dat bij sociaal en fysiek stedelijk beheer de normaalste zaak van de wereld is geworden. Bij stedelijk beheer bestaat zelfs de mogelijkheid dat burgers werk van de overheid overnemen nadat ze die overheid daartoe uitgedaagd hebben.

Over burgerparticipatie (WODC, 2016; Jeurissen & Vriesde, 2012) zijn boekenkasten vol geschreven en ook verschillende handleidingen verschenen.

Vormen van burgerparticipatie

- Er zijn in Nederland weinig gemeenten waarin burgers op structurele wijze op wijkniveau een rol spelen bij de signalering van veiligheidsproblemen. Er worden weliswaar in de Veiligheidsmonitor vragen gesteld over de veiligheidsproblemen, maar dat gebeurt met een steekproefomvang op basis waarvan op wijkniveau vaak geen uitspraken kunnen worden gedaan. Met name allochtone bevolkingsgroepen zijn ondervertegenwoordigd in de Veiligheidsmonitor. Enkele (grote) gemeenten hebben een eigen veiligheidsmonitor op basis waarvan jaarlijks inzicht wordt gegeven in de veiligheidsproblematiek die burgers in hun wijk belangrijk vinden. In verreweg de meeste andere gemeenten zijn burgers aangewezen op eigen initiatief om hun problemen op het gebied van veiligheid bij politie of gemeente kenbaar te maken.
- Betrekken van burgers bij de besluitvorming/prioritering bij de vraag welke veiligheidsproblemen met voorrang aangepakt moeten worden, is een vorm die in Nederland ook niet vaak voorkomt. Waar het wel gebeurt – bijvoorbeeld in Rotterdam/Buurt bestuurt – is de gemeente meestal de initiatiefnemer. Vanzelfsprekend wordt dan nauw samengewerkt met de politie en andere organisaties die een rol spelen bij het vergroten van de veiligheid en leefbaarheid in de buurt.

- Als de prioriteiten eenmaal vastgesteld zijn, worden burgers vaak wel betrokken bij de analyse van de problematiek. Dat kan gebeuren door wijkagenten of wijkregisseurs van de gemeente bilaterale gesprekken te laten voeren met bijvoorbeeld schoolhoofden, winkeliers, actieve buurtvaders/moeders, jongeren, jeugd- en jongerenwerkers, dak- en thuislozen, etc. In die gesprekken vragen zij naar de achterliggende oorzaken van de problemen en wat er naar de mening van de burger moet gebeuren om de problemen aan te pakken. Een specifieke variant die zich vooral richt op de onveilige plekken en situaties in de buurt is de gezamenlijke buurtschouw van politie of gemeente met buurtbewoners (meer hierover in hoofdstuk 4).
- Burgers kunnen op verschillende manieren betrokken worden bij de uitvoering van maatregelen. In de eerste plaats bij het treffen van preventieve maatregelen om de kans op (herhaald) slachtofferschap te verkleinen. Politie en gemeente vervullen dan een adviserende of stimulerende rol. Dat kan zonder extra inspanning door na een (poging tot) woninginbraak de slachtoffers, en hun burens, informatie te geven over preventietips en inbraakwerende maatregelen. Dat kan de politie doen (rechercheur of forensische assistent), maar dat zou ook de gemeente kunnen doen of kunnen laten doen. Denk daarbij ook aan Slachtofferhulp Nederland (SHN): <https://www.slachtofferhulp.nl/gebeurtenissen/woninginbraak/>. Soms wordt er door de gemeente ook subsidiemogelijkheden aangeboden die burgers stimuleren om die preventieve maatregelen ook daadwerkelijk te treffen. In de tweede plaats kunnen burgers een belangrijke bijdrage leveren aan de opsporing van daders. Het onderzoek 'Meer heterdaadkracht; Aanhoudend in de buurt' (Van Baardewijk e.a., 2007) toont het belang van burgerinformatie overtuigend aan. Zo'n 80 tot 90% van alle verdachten wordt op heterdaad aangehouden, gemiddeld komt zo'n 70% van de heterdaad-aanhoudingen op initiatief van burgers tot stand. Vergroten van de alertheid en meldingsbereidheid is dus belangrijk bij de aanpak van HIC. Een bekend voorbeeld is het programma Opsporing verzocht. Andere voorbeelden zijn buurtpreventie, burgernet en M. Een derde vorm richt zich op het vergroten van de sociale cohesie in de buurt. Dit type maatregelen wordt in gang gezet vanuit de gemeente en de rol van de politie is meestal beperkt tot samenwerking met de wijkagent. Er is mogelijk op lange termijn een positief effect te verwachten op de veiligheid in de wijk.

4 Opstellen van een plan van aanpak

- Wat weten we precies van het aan te pakken probleem (plaats/tijd/daders/slachtoffers, aard/omvang/ontwikkeling) en wie zijn er bij betrokken? Wie doen er nu al iets aan en wat doen ze?
- Hoe/waardoor ontstaat het probleem (oorzaak/gevolg): wat veroorzaakt wat?
- Formuleer samen met alle betrokkenen wat je ten aanzien van het probleem wilt bereiken, welke maatregelen daarbij mogelijk zijn om het probleem op te lossen/te verminderen en kies de best haalbare set aan maatregelen.
- Waarom en hoe zou (elk van de) maatregelen kunnen werken? Geef daarbij steeds een korte omschrijving en onderbouwing van de veronderstelde werking. Bekijk daarbij ook wat anderen (binnen/buitenland) al gedaan/geprobeerd hebben.
- Maak samen een plan van aanpak met daarin de probleembeschrijving, afbakening en aanpak (doelen/maatregelen/planning/betrokkenen/middelen) en het evaluatieplan.

4.1 Inleiding

De prioriteiten zijn nu bepaald (hoofdstuk 2) en HIC is onderdeel van de lokale criminaliteitsaanpak. De keuze is gemaakt om één, twee of alle drie de HIC-problemen aan te pakken en er is door de driehoek ook prioriteit gegeven aan specifieke plekken (wijk, plekken) en/of dader- of slachtoffergroepen. Bewoners en bedrijven/instellingen zijn waar mogelijk aangehaakt (hoofdstuk 3). We richten ons in dit hoofdstuk alleen op de door de driehoek geprioriteerde HIC-problemen en brengen die grondiger in kaart. We bepalen de aanpak en maatregelen en dat alles verpakken we in één plan vanaanpak.

Wat er nu dus moet gebeuren:

- Voor HIC focus aanbrengen en het aan te pakken probleem goed in kaart brengen
- De gezamenlijke doelen bepalen (wat willen we bereiken?)
- De gezamenlijke maatregelen bepalen (actie!)
- De randvoorwaarden bepalen (budget, uren/inzet, mensen, kennis)
- Denk vast na over de (eventuele) evaluatie

Dit alles leggen we vast in een gezamenlijk plan van aanpak (pva) waarin gemeente, politie, OM en ook burgers, instellingen en bedrijven zich herkennen, waaraan zij – waar mogelijk – actief deelnemen en waarvoor zij zich willen inzetten. Daarbij geldt dat meer deelnemende partijen over het algemeen ook meer en betere resultaten opleveren. Aan de maatregelen- en actiekant geldt dat ook.

4.2 Focus: waar het meeste fruit hangt, is het voor iedereen het makkelijkste plukken

Criminaliteit is niet netjes evenredig gespreid. Op de ene plek doet zich veel meer criminaliteit voor dan op de andere (hot spots). Ook in tijd (uren van de dag, dagen van de week, maanden van het jaar) zijn er duidelijke concentraties: meer inbraken als het donker is. Een vergelijkbare concentratie geldt ook voor daders en slachtoffers. Er bestaan nu eenmaal veelplegers en er is sprake van herhaald slachtofferschap: na een inbraak is de kans op herhaling – ook bij de burens – hoger dan gemiddeld. We spreken hier over clustering of de wet van de criminaliteitsconcentratie.

Juist bij concentraties moeten alarmbellen gaan rinkelen. De alarmbel die afgaat heeft alles te maken met de '80/20-regel' of het Pareto-principe. De Italiaanse wiskundige en econoom Vilfredo Pareto constateerde in 1906 dat 80% van de Italiaanse economie wordt beheerst door 20% van de bevolking. Vervolgens bleek deze regel op veel meer onderwerpen van toepassing: 80% van de uitkomsten of gevolgen wordt veroorzaakt door 20% van de oorzaken. Of: 80% van de output of het resultaat komt voort uit slechts 20% van de input. Ook criminaliteit en onveiligheid zijn nóóit evenredig verdeeld, niet geografisch, niet in de tijd en ook niet binnen groepen van daders en slachtoffers.

Die concentraties vinden, en vervolgens aanpakken, blijkt de belangrijkste gouden wet van de veiligheidkunde (crime science) te zijn. Juist op hot spots/hot times moet ingezet worden. Maar ook hot shots (de veelplegers) en de mensen, huishoudens of bedrijven die bij herhaling slachtoffer worden, verdienen aandacht.

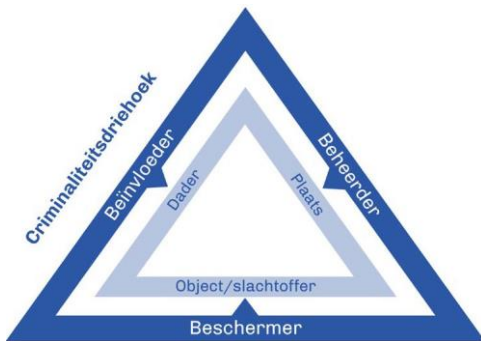
De aanpak gaat uit van één centraal begrip: focus!

4.3 Problemen in kaart brengen

Wat altijd nodig is, is een degelijke en zorgvuldige analyse over wat precies het HIC-probleem is, wie dit (waar en wanneer) veroorzaken, wie er (waar en wanneer) slachtoffer van worden en welke instellingen (van gemeente, politie, OM tot andere aanpakkers/stakeholders) er al iets aan doen en/of iets tegen zouden kunnen doen. Voor het in kaart brengen wijzen we op de gedachte van triangulatie, een principe dat komt uit de sociale wetenschappen en uitgaat van de gedachte: twee weten meer dan één.

Het is ook van belang probleemgericht, of delictgericht, te werken. Er zijn bij de prioritering al keuzes gemaakt: welke van de drie HIC en waar. Afhankelijk van die keuzes liggen een of meer prioriteiten op tafel: welke wijken/hot spots/dadergroepen voor welke van de drie HIC (een, twee of alle drie) vergen aandacht en actie. Overvallen in het centrum van de stad zijn echt een ander probleem – met andere achtergronden en dus aanpakken – dan woninginbraken in een buitenwijk. Rafel de problemen dus uit elkaar. Dat kan op eenvoudige wijze door per probleem te kijken naar de criminaliteitsdriehoek of naar de zeven Gouden W's (Wie, Wat, Waar, Wanneer, Waarom, Waarmee, en op Welke wijze).

4.3.1 Criminaliteitsdriehoek

De criminaliteitsdriehoek (ook bekend als de misdaaddriehoek of veiligheidsdriehoek) blijkt in de dagelijkse praktijk zeer bruikbaar als start om samen met partners en burgers het probleem integraal en gericht aan te pakken. In de driehoek zijn de drie belangrijkste factoren voor criminaliteit benoemd: er moet sprake zijn van een of meer gemotiveerde daders, een of meer kwetsbare slachtoffers en die komen op één moment op een plek/plaats en tijd met weinig of geen toezicht (crime scene/situatie) bij elkaar.

De driehoek bestaat eigenlijk uit twee driehoeken. In de binnenste driehoek ligt de nadruk op analyse: wat is er rond dit concrete delict precies aan de hand? Waar speelt het zich af en wie zijn dader(s) en slachtoffers(s)? De buitenste driehoek richt zich meer op de vraag wie iets zou kunnen betekenen in de aanpak. Daarmee leg je een link naar de maatregelen, de aanpak: wie kan iets doen?

4.3.2 Gouden W's

Deze aanpak is heel vergelijkbaar, maar soms bevat de driehoek beter en soms de Gouden W's. Dit eenvoudige analyse-instrument wordt al decennialang door journalisten en politiemensen gebruikt. In de journalistiek noemt men het de vijf W's + H: Wie? Wat? Waar? Wanneer? Waarom? Hoe? In de politiekunde spreekt men over de zeven Gouden W's: Wie, Wat, Waar, Wanneer, Waarom, Waarmee en op Welke wijze. We geven het lijstje als een invuloefening.

Beantwoord de zeven Gouden W's:

- **Wie** zijn er bij betrokken: daders, slachtoffers en (mogelijk) getuigen? Individueel, of groepen?
- **Wat** gebeurt er: over welk delict hebben we het en hoe voltrekt het zich? Denk aan voorbereiding, planning en selectie van een doel, risico inschatting, de inbraak/overval/ straatroof, afvoer/aftocht/vlucht, verkoop/afzet van de buit.
- **Waar** gebeurt het? Grens het gebied af waar HIC voorkomt. Dat kan op specifieke plekken in de hele gemeente zijn, maar het kan ook gaan om een wijk/buurt. Een kaart is hierbij vaak heel handig.
- **Wanneer** gebeurt het? Jaren, jaar, maanden, maand, weken, week, dagen, dag, uren. Besef dat veel gegevens niet heel exact zijn. De tijd van een woninginbraak is vaak vaag ('het is ergens in het weekend gebeurd').
- **Waarom** handelen de daders zo? De essentie van het 'waarom' is dat de plek/buit bij de dader(s) bekend is en dat het vervolgens gaat om 'veel buit' en 'weinig risico'.
- **Waarmee** wordt het delict gepleegd? Een wapen? Een grote schroevendraaier (nog steeds veelgebruikt bij woninginbraak)?
- **Op Welke wijze** daders opereren: de modus operandi (MO).

Voorbeeld toepassing W's

Bekijk als projectgroep de criminaliteitsdriehoek en Gouden W's en geef voor de gekozen HIC aan hoe dit voor dat delict in de gemeente zit. Een of twee personen (onderzoeker gemeente + analist politie) kunnen dit in concept doen, waarna de projectgroep inkleuring geeft. De informatie om de Criminaliteitsdriehoek en Gouden W-vragen te kunnen beantwoorden, is divers, komt uit verschillende bronnen en wordt met verschillende methoden en technieken verzameld. Vaak is veel informatie al beschikbaar uit signalering (zie hoofdstuk 2).

Cijfermatig/kwantitatief

- Gebiedsscan en CAS-kaarten. Vraag naar een goede en recente hot spotkaart van de politie voor HIC (en de wijk) waar men zich op richt. Gebruik bijvoorbeeld de eerder besproken hot spotmonitor.
- Politie-informatie. Naast de al genoemde hot spotanalyses beschikt de politie vaak over probleemgerichte dadergroepanalyses, of tactische dadergroepanalyses waarmee de daders beter in beeld gebracht kunnen worden (LPB, 2007) (Wegwijzer jeugd en veiligheid, z.d.).
- Op basis van politie-informatie of informatie van andere instellingen (denk aan woningcorporaties bij inbraken) is misschien ook de werkwijze van de daders (MO) na te gaan. Hoe is de dader precies te werk gegaan. Daaruit blijken vaak handige patronen.
- Lokale onderzoeken: bestaat er lokaal toevallig nog meer onderzoek over woninginbraken, straatroof en overval? Ja/nee. Zo ja wat

Belangrijke tip: KIS. Keep it Simple. Sommige van deze analyses kunnen maanden onderzoekswerk betekenen en dat is niet de bedoeling.

Kwalitatief

- Gesprekken: kijk ook eens rond wie er, naast experts bij politie en gemeente, kennis hebben van het HIC-probleem (of de problemen) waar nu de focus op ligt. Een woningbouwvereniging, bewoners/wijkvereniging of lokale verzekeringsagent voor woninginbraak? Een voorzitter van een ondernemersvereniging voor overvallen? Info van BOA's? Een jongerenwerker die meer weet van criminele groepen? Van deze informatie leren we ook wie op HIC-terrein iets doen, wát ze doen en wat ze weten. Een paar gesprekken leveren vaak al veel nuttige informatie op die kan helpen de Criminaliteitsdriehoek of de Gouden W's nader in te kleuren.
- Schouwen: ga aan de wandel en schouw
In Nederland kennen we het gezamenlijk schouwen van een gebied al heel lang (Luten, 2008). Het gaat er daarbij om te kijken wat er aan de hand is, wat er goed is en wat er wel of niet aangepakt moet worden. Veelal gebeurt dit schouwen door een groep buurtbewoners al dan niet samen met mensen van de gemeente (van wethouder tot de verlichtingsexpert). Op het gebied van sociale veiligheid gebeurt dat schouwen overdag, maar ook in het donker en bij nacht en ontij. Er bestaan talloze vormen van schouwen, maar de essentie is dat een groep rondloopt en met een heel specifieke focus rondkijkt. Voor HIC is het goed om rond te kijken alsof (!) je een inbreker, overvaller of straatrover bent. Welke kansen zie je dan? Kijken vanuit het perspectief van de dader.

Meer ideeën over schouwen

- Overige handige methoden en technieken voor onderzoek In het kader van het EU-project Cutting Crime Impact (CCI) is ook een tiental eenvoudige onderzoeksmethoden en technieken in het Engels op losse kleine kaartjes samengevat (bijvoorbeeld: observation, interview, process-mapping, focus group journaling, stakeholder mapping). Zie onder resources op www.cuttingcrimeimpact.eu.

Tot slot nog twee zaken die bij de zoektocht naar informatie van belang zijn:

- 1 Informatie is bijna altijd in overvloed beschikbaar. Maak keuzes op grond van de volgende criteria. De informatie moet:
 - bruikbaar zijn voor het nader bepalen welke maatregelen genomen gaan worden;
 - betrouwbaar, valide en actueel zijn;
 - bij voorkeur makkelijk en goedkoop beschikbaar zijn;
 - de informatie mag niet herleidbaar zijn naar individuele personen (WPG/AVG).
- 2 Denk aan de les van de triangulatie: meerdere bronnen, verschillende gegevens en verschillende analisten. Werk dus als politie en gemeente en met eventuele anderen samen. Maar ook hier geldt, houdt het overzichtelijk, te veel informatie en te veel betrokkenen komt effectiviteit en efficiency niet ten goede. Beperk het tot maximaal vijf informatiebronnen en 'anderen'. KIS. Keep it Simple.

4.4 Doelen bepalen

De geprioriteerde HIC-problemen zijn nu beter in kaart gebracht. Nu verdient het aanbeveling om even achterover te leunen en de vraag te stellen: wat willen we ten aanzien van de in kaart gebrachte HIC-problemen precies bereiken?

De te stellen doelen kunnen we nu als gemeente, politie en OM, het liefst in overleg met burgers en instellingen/bedrijven, heel concreet bepalen. We willen dat de HIC-problemen, die binnen de prioriteiten vallen, minder worden. Minder in aantal, maar misschien ook minder in aangerichte schade en/of minder in andere maatschappelijke impact (denk bijvoorbeeld aan onveiligheidsgevoelens en tevredenheid van burgers). Ga op basis van de in kaart gebrachte problematiek samen om de tafel en bepaal wat er binnen een nader te stellen tijdsperiode bereikt moet worden. Probeer dat zoveel mogelijk te concretiseren: we willen van tien overvallen per jaar naar maximaal vijf per jaar (of zoveel minder als mogelijk is) met een schade van maximaal € xxx,-.

Idealiter presenteert men een doelboom of doel-middelenketen. Daarbij staat er een, desnoods iets algemener geformuleerd, hoofddoel bovenaan en daaronder staan dan meerdere subdoelen. Per subdoel worden de maatregelen/middelen genoemd.

4.5 Maatregelen bepalen

Formuleer nu, nadat de geprioriteerde HIC-problemen samen met alle betrokkenen goed in kaart zijn gebracht, ook de eerste ideeën over mogelijke oplossingsrichtingen, maatregelen en de organisaties en burgers die daarbij een rol zouden kunnen spelen.

Geef daarbij aan waarom en hoe met de maatregelen de gestelde doelen gehaald kunnen worden.

Beantwoord dus vooraf de vraag: 'waarom en hoe zou deze maatregel kunnen werken?'

(= kunnen bijdragen aan het bereiken van het doel). Een korte omschrijving en onderbouwing voldoet hier, waarbij men soms op voorhand bij het doordenken van een maatregel al tot de conclusie komt 'dat gaat niet werken'.

Daarbij enkele tips:

A Gesprekken

Praat eens met wat (andere) deskundigen, bijvoorbeeld uit andere gemeenten. Wat hebben zij gedaan en wat werkte wel/niet goed?

B Het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CCV)

Blader ook eens door de HIC-preventiewijzer van het CCV (<https://hetccv.nl/onderwerpen/high-impact-crimes/hic-preventiewijzer/>). Het voordeel van de CCV-site is dat het veelal Nederlandse voorbeelden betreft door mensen die je makkelijk even kunt bellen/mailen om te bevragen. Het nadeel is dat rijp en groen door elkaar staan en dat er niet of nauwelijks informatie beschikbaar is uit evaluaties of een aanpak wel of niet werkt.

C Buitenlandse aanpakken

Internationaal bestaat er een met de CCV/HIC vergelijkbare database over maatregelen en aanpakken die aantoonbaar goed kunnen werken: popcenter, het centrum voor probleemgericht politiewerk (problem oriented policing, POP). Hier wordt aan evidence based werken meer aandacht besteed. Evidence based – tegenwoordig ook wel 'evidence informed' – wil zeggen dat een aanpak zich volgens evaluaties, of volgens mensen die er verstand van hebben, enigszins bewezen heeft. Deze site beschikt over een kleine 100 POP-guides. Praktische documenten die een concreet criminaliteitsprobleem bespreken en ideeën geven over de aanpak. Alle guides zijn te vinden op: <https://popcenter.asu.edu/pop-guides> maar voor HIC zijn de volgende guides het meest relevant:

- 'assaults' (nummer 1, straatroof);
- robbery (nummers 48, 49, 73 en 34, overval);
- streetrobbery (nummer 59, straatroof);
- burglary (nummer 18, inbraak);
- home invasion (nummer 76, woningoverval).

Besef dat het in deze guides bijna altijd gaat om materiaal uit de Verenigde Staten of Groot-Brittannië en dat ze bovendien lang niet altijd actueel zijn (>10 jaar oud). Een bijkomend bezwaar is dat in de guides wel veel aandacht is voor de inhoudelijke aanpak en het effect van die aanpak ('werkte het?'), maar dat er vaak nauwelijks op het uitvoeringsproces en de randvoorwaarden (budget, inzet mensen) wordt ingegaan. Specifiek voor Europa zit iets dichterbij huis in Brussel veel kennis bij het European Crime Prevention Network (EUCPN, <https://eucpn.org/>). Een officieel Europees (EU) netwerk dat het lokale, nationale en Europese niveau verbindt en sinds de

oprichting in 2001 de kennis en praktijken inzake criminaliteitspreventie in alle EU-lidstaten bevordert. Ook het European Forum for Urban Security (EFUS) beschikt over veel kennis: <https://efus.eu/en/>.

D Justitie en Veiligheid (JenV)

Binnen het ministerie van Justitie en Veiligheid is ook jarenlange kennis beschikbaar over wat wel en wat niet werkt voor specifieke veiligheidsproblemen in binnen- en buitenland. Een belangrijke bron is hier het WODC van het ministerie van Justitie en Veiligheid. Er zijn enorm veel onderzoeken door het WODC uitgevoerd en er is veel documentatie beschikbaar: <https://www.wodc.nl/publicaties/>. Specifiek voor HIC is hier ook de reeks van 'Kennispapieren' interessant. Deze 'Kennispapieren' zijn uitgegeven door Jaap de Waard van het ministerie van Justitie en Veiligheid. Ze zijn te vinden op www.ProHic.nl.

E Praktijkvoorbeelden

We verwijzen hier ook naar het hoofdstuk over praktijkvoorbeelden (zie hoofdstuk 5).

Een en ander moet dus altijd weer naar het hier en nu, en naar de specifieke lokale context en haalbaarheid, 'vertaald' worden. Er is een Nederlandse vertaling beschikbaar van de POP-aanpak.

4.6 Maatregelen ordenen

Een handig instrument om de aanpakken en maatregelen te ordenen is een indeling in drie kolommen: dader, slachtoffer en situatie. Dus wat kan er dadergericht gedaan worden aan het probleem, wat kunnen slachtoffers doen, of kan er richting slachtoffers gedaan worden. Wat kan er in de omgeving gedaan worden om het delict moeilijker of minder aantrekkelijk te maken? Hiermee kan men de eerste ideeën kwijt over aanpakken/maatregelen. Wat dan vaak gelijk opvalt, is dat men in een beperkt aantal kolommen 'mogelijke oplossingen' invult, terwijl de clou nu vaak zit in een echte integrale aanpak. Je weet dan in ieder geval waar je nog eens extra moet gaan zoeken/ shoppen naar mogelijke maatregelen: de kolommen die nog wit zijn gebleven.

Dader	Slachtoffer	Situatie/omgeving/tijd

Een nadere verfijning wordt soms nog toegepast door een onderscheid te maken tussen de verschillende typen van preventieaanpak (primair, secundair en tertiair).

4.7 Randvoorwaarden bepalen

Randvoorwaarden zijn zaken als geld, tijd, inzet, mensen, kennis. Per maatregel moet gekeken worden naar vragen als de vereiste omvang van het budget, de bron(nen) voor financiering, hoeveel en welke mensen moeten ingezet worden (personeel, planning en uren), is er nieuw personeel nodig, is de kennis en motivatie om te handelen bij iedereen aanwezig, is er nog (bij) scholing nodig, zijn er extra faciliteiten, gebouwen of ruimtes nodig? Zo ja, welke? Dit soort praktische maar essentiële vragen moet beantwoord zijn voor de start.

4.8 Evaluatie bepalen

Evalueren doe je toch **nadat** je maatregelen uitgevoerd hebt? Dat denkt (bijna) iedereen, maar het is de meest gemaakte fout. Na uitvoering van de maatregelen blijkt meestal dat de situatie vooraf toch niet helemaal goed is vastgelegd, dat cijfers/gegevens niet meer beschikbaar zijn, dat niet goed vastgelegd is wat er nu precies door wie gedaan is. Een goede evaluatie vereist dat er vooraf (!), nu dus, al goed over nagedacht wordt. Daarbij is de eerste vraag: willen (of moeten) we eigenlijk wat we gaan doen wel evalueren? Als de aanpak al eerder is toegepast en als er niet om een evaluatie gevraagd wordt (bijvoorbeeld door subsidieverstrekking, rekenkamer/raad of hogere leidinggevendenden⁴⁹), waarom zou je dan evalueren? Politici en chefs zijn lang niet altijd fan van evaluaties, omdat het risico bestaat dat de doelen niet (helemaal) bereikt worden, dat er nogal wat misging bij het uitvoeren van de maatregelen, dat het allemaal toch langer duurde en kostbaarder uitpakte dan gedacht. Daarbij komt dat evalueren tijd en soms geld kost en dat het geen eenvoudige opgave is. Maar toch: wie iets wil leren, ontkomt er niet aan om te evalueren.

Minimaal kan men halverwege of na afloop van een project met alle betrokkenen eens om de tafel gaan zitten om te bespreken wat er goed ging en wat er beter kan. Leg de belangrijkste resultaten van dit gesprek vast op een A4-tje (Project Evaluatie Formulier). Soms is er echter meer vereist. Wie zich moet verantwoorden ontkomt vaak niet aan een iets formelere evaluatie, al is dan vaak een eenvoudige procesevaluatie voldoende. Als het besluit valt dat er geëvalueerd gaat worden dan betekent dat gewoon werk: er moeten zaken vooraf en tijdens de rit goed vastgelegd en gedocumenteerd worden, er moet tijd en geld beschikbaar zijn om te evalueren en soms moeten daar externen voor ingeschakeld worden. Soms is het goed om te werken met (gestandaardiseerde) zelfevaluatie-instrumenten (Versteegh e.a., 2015; Van Dijk & Versteegh, 2015).

Bij een evaluatie kan er naar veel zaken gekeken worden:

- Input: mensen en middelen die worden ingezet
- Maatregelen/activiteiten: de interventies, instrumenten die met deze middelen worden uitgevoerd
- Output: de prestaties die met deze activiteiten worden geleverd
- Outcome: de directe effecten van deze prestaties
- Impact: de uiteindelijk bereikte veranderingen in de maatschappij

We houden het hier simpel en hanteren de tweedeling tussen effectevaluatie – waarbij naar output, maar toch vooral outcome en impact gekeken wordt – en procesevaluatie waarbij input en activiteiten centraal staan (wat is er gedaan en hoe is dat gegaan).

1. Effectevaluatie

In de effectevaluatie wordt gekeken naar wat er uiteindelijk bereikt is met het beleid/project. Daarbij kan men vrij beperkt kijken naar resultaat of output, of meeromvattend naar effect, outcome of impact. Hoe lastig het kan worden, zien we als we een fenomeen als ‘verplaatsingseffecten’ in de beschouwing betrekken: door allerlei maatregelen gericht op Wijk X kunnen in die wijk de woninginbraken afnemen. Een mooi effect/outcome (doel bereikt!), maar wat als daarbij blijkt dat de inbraken in de naastliggende Wijk Y opeens enorm zijn toegenomen? De impact, de uiteindelijke maatschappelijke ‘totaal-verandering’, kan dan best negatief zijn. Nog lastiger wordt het als de effecten in de Wijk Y – waar helemaal niks gedaan is – opeens ook positief blijken. Dat komt vaker voor en noemt men een positief neveneffect (diffusion of benefits). Om bij dit alles het effectbeeld scherp te houden is eigenlijk een identiek controlegebied nodig, om te bekijken wat daar de ontwikkelingen zijn. Denk aan onderzoeken naar de werkzaamheid van medicijnen en vaccins. Wat met een simpele vraag begon – wat hebben we bereikt? – wordt alras een lastige klus.

Om het werkbaar te houden is een belangrijke voorwaarde voor een effectevaluatie dat er sprake is van doelen die:

- in termen van het gewenste (eind)resultaat zijn gesteld;
- in meetbare termen zijn gesteld.

Dat lijkt makkelijk, maar lukt vaak niet door slordigheid en haast (‘snel aan de slag’), of door meer of minder verborgen verschillen in de doelen die deelnemers hebben.

Wie ook nog wil nagaan of het halen van de meerdere (sub)doelen heeft geleid tot het halen van het overkoepelende hoofddoel, heeft te maken met de aanvullende voorwaarde:

- er moet sprake zijn van een heldere doel-middelenketen of beleidstheorie, waarin de oorzakelijke relaties tussen hoofddoel, subdoelen en maatregelen staan beschreven.

2. Procesevaluatie

In de procesevaluatie wordt gekeken naar de wijze waarop het beleid/project in de praktijk verlopen is: wat is er gedaan en hoe is dat gegaan? De input aan tijd, geld, mensen, kennis en de uitgevoerde maatregelen en activiteiten. Een procesevaluatie kan smal of breed worden aangepakt. Een smalle procesevaluatie beperkt zich tot de uitvoering van het project. Een brede procesevaluatie gaat naast de uitvoering van het beleid/project ook in op de voorbereiding van het beleid/project + alle stappen van de projectplanning en gaat in op de omgeving van het project.

Procesevaluaties zijn nu al belangrijk, maar zouden nog wel eens belangrijker kunnen worden in die gevallen waarbij het effect heel lastig is aan te geven of te meten (zoals bij ondermijning, drugshandel, mensenhandel, cyber crime). Dan wordt de vraag of is gedaan wat nodig is (evidence based) steeds belangrijker. Zo ja, dan mag het effect wellicht als plausibel worden aangenomen, we gaan dan naar een meer kwalitatieve wijze van sturing en verantwoording.

Zowel bij nationaal als internationaal onderzoek wordt het belang van een degelijke procesevaluatie – en een goede vastlegging – nog steeds onderschat. Een aanpak uit de Verenigde Staten kan dan wel ‘evidence based’ gepresenteerd worden als heel effectief, maar wat zegt dat als het budget en de inzet vele malen omvangrijker was dan ooit in Nederland haalbaar zal zijn? Daarom blijft naast de vraag ‘wat is er bereikt?’ de vraag ‘wat is er gedaan en hoe is dat gegaan?’ essentieel.

4.9 Gaat dit werken?

Als we het hele maatregelenpakket nu eens rustig bekijken en tegen het licht houden van de eerder in kaart gebrachte problematiek, dan moeten we ons nu achterover leunend de vraag stellen: gaat dit werken? Lost dit de geanalyseerde HIC-problemen op? Bereiken we hiermee de gestelde doelen?

Belangrijke vragen:

1. Is er sprake van focus? De aanpak dient zich te richten op de oorzaken van HIC, of die nu bij de dader(s), slachtoffer(s), of in de situatie (locatie, plaats, wijk, tijd) liggen. Situaties, daders en slachtoffers moeten scherp in beeld zijn.
2. Is er sprake van een evenwichtig maatregelenpakket? Het gaat om een slimme combinatie van verschillende maatregelen die van verschillende kanten (en dus goed gesynchroniseerd door verschillende actoren) worden uitgevoerd. Repressieve maatregelen kunnen de preventie versterken, daar wordt veel gebruik van gemaakt. Kunnen de betrokkenen de maatregelen ook echt uitvoeren? Hebben zij er tijd, geld en toestemming voor?
3. Zijn de mogelijke effecten en de neveneffecten van de te nemen maatregelen bekeken? Hebben de geplande maatregelen samen als pakket het gewenste effect en is er geen sprake van mogelijke negatieve neveneffecten? Zo moet men bijvoorbeeld uitkijken dat de maatregelen die genomen worden niet leiden tot stigmatisering. Wie specifieke buurten of groepen veel aandacht geeft, zet die buurten en groepen daarmee ook apart.
4. En ... is de evaluatie vooraf al goed geregeld?
5. En ... last, maar zeker niet least: wordt er goed op de aanpak gestuurd? Zonder goede sturing vanuit de driehoek gaat het niet lukken. Wie is binnen de driehoek eerste aanspreekpunt en verantwoordelijke?

Zie ook de B3W-matrix, naar een meer effectieve aanpak van woninginbraken:

<https://www.politieacademie.nl/kennisonderzoek/kennis/mediatheek/pdf/89054.pdf>

(Versteegh & Hesseling, 2013).

4.10 Resultaat: een gezamenlijk plan van aanpak

Met al het werk dat in het voorgaande geschetst is, kan nu eenvoudig een gezamenlijk plan van aanpak (pva) gemaakt worden. Een pva voor de lokale driehoek van de teamchef politie en het gemeentelijke hoofd OOV met een summiere weergave van de analyse van het eerder geprioriteerde HIC-probleem, de te bereiken doelen en in te zetten maatregelen en een opzet voor een eventuele evaluatie van proces en effect.

Handig om nu nogmaals te kijken naar de samenstelling van de projectgroep (hebben we alle organisaties die aan de slag gaan aan boord?) en ook te bepalen hoe vaak er aan de driehoek wordt gerapporteerd over de voortgang. In dit stadium is het goed als dit geformaliseerd en vastgelegd wordt. Deze projectgroep is vanaf nu verantwoordelijk voor de uitvoering van het project: de maatregelen en de evaluatie.

Resultaat: een plan van aanpak

Er ligt nu een plan van aanpak waar de driehoek een definitieve beslissing over moet nemen. Een mogelijke inhoudsopgave:

Inleiding

1. Eerder bepaalde prioriteiten HIC (voortkomend uit het regionale of lokale beleidsplan en/of veiligheidsplan.
2. Definities HIC.
3. Uitkomsten van de probleemanalyse of probleemanalyses HIC naar plaats, tijd, daders/dadergroepen, slachtoffers. Wie, wat, waar, wanneer, waarom, waarmee en op welke wijze.
4. Voorgestelde aanpak:
 - Doelen: welke concrete resultaten wil men ten aanzien van elke W (zie 3) bereiken? En: gaan we met een effectevaluatie voor/tijdens/na bekijken of en in hoeverre die doelen gehaald worden? Zo ja: hoe?
 - Maatregelen: wie gaat daartoe wanneer wat doen? Wat gaat elke maatregel ongeveer kosten (in geld en liefst ook globaal in inzet/tijd) en wie betaalt dat?
 - Leggen we het uitvoeringsproces vast ten behoeve van een procesevaluatie? Zo ja: hoe? Hoe ziet de opzet en het plan voor de evaluatie (effect/proces) er in zijn totaliteit uit?
 - Hoe is de communicatie geregeld, zowel intern als extern?
 - Hoeveel gaat het kosten in tijd en geld (en tijd/geld van wie)?
 - Doorlooptijd.
 - Risicoparagraaf.
5. Informatie over rol en bemensing van de projectgroep.

Een voorbeeld van een dergelijk plan van aanpak:

<https://rsiv.nl/kennisbank/highimpactcrimes/woninginbraken/>.

Driehoek keurt pva goed

De driehoek behandelt de notitie zoals hiervoor genoemd (zie ook inhoud en zie voorbeeld). De HIC-aanpak valt binnen het Integraal Veiligheids Beleid (IVB) zoals dat in de driehoek door gemeente, OM en politie is, of wordt, vastgelegd. Hoe HIC en IVB exact aan of in elkaar gesleuteld worden ligt lokaal soms net even anders. Toch zijn de kaders daarvan vrij strak bepaald en duidelijk.

5 Praktijkvoorbeelden

5.1 Succesvolle aanpak woninginbraak in Gouda

In Gouda is woninginbraak lang een hardnekkig probleem geweest. Zo bleek Gouda in 2016 het hoogste inbraakrisico van alle gemeenten in Nederland te hebben. Om deze problematiek aan te pakken, is vanaf 2017 door de nieuwe teamleiding van het basisteam politie Gouda – in samenwerking met onder andere gemeente, woningbouwverenigingen, jongerenwerk en bewoners – ingezet op vermindering van het aantal woninginbraken. Hiervoor is een probleemgerichte aanpak uitgevoerd met een combinatie van maatregelen gericht op daders, (potentiële) slachtoffers en de fysieke omgeving. De aanpak van daders kende enkele innovatieve maatregelen: de aanpak van criminele families en een kort cyclische aanpak bij de opsporing van daders. Het aantal inbraken is teruggedrongen van twintig per 1.000 woningen naar acht inbraken per 1.000 woningen. Ook de overlast van jongeren is teruggedrongen.

5.2 Succesvolle dadergerichte aanpak: Top600

De Top600-aanpak, of gewoon Top-aanpak, bestaat in essentie uit een lijst van personen die de afgelopen jaren relatief veel HIC hebben gepleegd. Op die personen wordt, met een strafrechtelijke stok achter de deur, een speciale integrale en intensieve begeleidingsaanpak losgelaten. Iedereen denkt dat de Top600-aanpak in 2011/12 in Amsterdam is uitgevonden, maar in werkelijkheid werd de Top-aanpak al in 1990 in Dordrecht uitgevonden en vervolgens naar Engeland geëxporteerd. Na de eerste Dordtse experimenten werd de aanpak in Nederland verder ontwikkeld en verfijnd onder de noemer 'persoonsgerichte aanpak'.

Daarbij ging men op basis van dadertypologieën een onderscheid maken op basis van het aantal antecedenten: beginners (1-2), doorstromers (3-5) en routiniers (5+). Later werden de routiniers veelplegers (10+ in de afgelopen vijf jaren) en hanteerde men voor de beginners ook wel termen als 'jonge aanwas', 'rising stars' en 'aanstormend talent'. Voor de veelplegers kwam er in 2004 een wet die het mogelijk maakte om stelselmatige daders harder aan te pakken: stelselmatige daders, die door het plegen van een reeks delicten veel criminaliteit en onveiligheid veroorzaken, konden voor een periode van maximaal twee jaar in een inrichting geplaatst worden die specifiek voor hen bestemd was; de ISD: Inrichting Stelselmatige Dader.

De Amsterdamse aanpak onder de naam 'Top600-aanpak' werd wereldberoemd in Nederland. De Top-aanpak wordt tegenwoordig in meer gemeenten (bijvoorbeeld Utrecht en Gouda) toegepast en heeft zich in de loop der jaren ook bewezen als effectief. Het is een goed voorbeeld van een focus-aanpak die de (stelselmatige) dader of veelpleger centraal stelt, waarbij men nadrukkelijk zijn hele omgeving (wonen, werken, familie, gezondheid/verslaving, educatie, vrienden) in het vizier houdt. Een aanpak met zorg en aandacht voor de dader, maar wel met een stok achter de deur. Preventie met een bite. Daarbij is het overigens wel de vraag of men niet al eerder aandacht kan besteden aan stelselmatige daders en dus eigenlijk voorkomen kan worden dat problematische jongeren doorgroeien – via HIC – naar zware georganiseerde criminaliteit: van beginner, 'rising star' of aanstormend talent naar harde kern.

5.3 Probleemgerichte aanpak jeugdnetwerk Beresteinlaan

De gemeente Den Haag had in 2012 te kampen met een gestage toename in het aantal woninginbraken en overlastmeldingen in de wijken Bouwlust-Vrederust en Wateringseveld. In 2013 werd gekozen hier actief mee aan de slag te gaan via een probleemgerichte aanpak. De basis voor de aanpak werd gelegd door een onderzoek van Jan Dirk de Jong (2012) naar de oorzaken van de criminaliteit in dit gebied en een tactische dadergroepanalyse van de politie. Daarmee werd een scherp beeld gekregen van een netwerk van delinquente jongeren. Het project kende een brede aanpak die uit preventieve en repressieve maatregelen bestond. De repressieve aanpak van het Spectra team en het Hit team (Hotspot Interventie Team) gericht op de jeugdige dadergroep vormde een centraal onderdeel. Het project leidde tot een significante daling in het aantal woninginbraken en overlastmeldingen (22% en 17% daling). Deze dalingen in het projectgebied waren beduidend groter dan in de rest van de stad en in de aanpalende Vinex-wijk Wateringseveld.

5.4 Landelijke aanpak overvallen

In 2009 was er sprake van een zorgwekkende toename van het aantal overvallen in Nederland. In reactie hierop werd de Taskforce Overvallen ingesteld. Deze taskforce bestaat uit OM, politie, ministerie van Justitie en Veiligheid, gemeenten en bedrijfsleven. De taskforce verzamelt onder meer best practices, en bedenkt en implementeert innovatieve maatregelen (Taskforce Overvallen, 2011). Door onderzoek uit te laten voeren, krijgt de taskforce inzicht in de problematiek die zich voordoet, maar ook welke maatregelen kunnen worden getroffen om deze tegen te gaan. Vanzelfsprekend moet het terugdringen van het aantal overvallen met maatregelen op lokaal niveau gerealiseerd worden. De gemeente Rotterdam (met als voorzitter van de taskforce de burgemeester) is daar een goed voorbeeld van. Het aantal overvallen is sinds de start van de taskforce aanzienlijk gedaald. Waar er in 2009 nog circa 3.000 overvallen plaatsvonden, is dat in 2019 gedaald tot 1.180. Dit is een forse daling, maar de taskforce waarschuwt dat de aandacht niet moet verslappen als wij deze trend op lange termijn willen zien doorgaan.

5.5 Politiekeurmerk Veilig Wonen

Midden jaren 90 werd op initiatief van de politie het Politiekeurmerk Veilig Wonen (PKVW) ontworpen voor de veiligheid van wijken, gebouwen en woningen. Door een integrale aanpak van het macro- tot het microniveau moet ruimtelijke ordening, indeling van een wijk en woningontwerp en -detaillering bijdragen aan het verminderen van criminaliteit in een wijk. Van een goed slot op de deur (in stevige deur en kozijn) tot de entree en zichtlijnen van/in de woonwijk. Bij het ontwerp- en bouwproces werken verschillende partners samen: stedenbouwkundigen, (landschaps) architecten, projectontwikkelaars, woningbouwcorporaties, beveiligingsexperts, politie en gemeenten. Doel: de criminaliteit en met name het aantal inbraken in woningen en voertuigen te verminderen en veiligheidsgevoelens te verhogen.

Er bestaan twee keurmerken: een voor nieuwbouw en een voor bestaande bouw. Wijken en woningen kunnen het PKVW-certificaat verkrijgen, mits zij voldoen aan de in het PKVW gestelde

eisen. Zie voor meer informatie: <https://www.politiekeurmerk.nl/>.

Vroonermeer-Zuid in Alkmaar is een goed voorbeeld van een wijk die volgens deze principes is ontwikkeld. Op elk niveau van macro tot micro is hier nagedacht over het verbeteren van de veiligheid in de wijk. Dit is terug te zien in de criminaliteitscijfers in de wijk, waar in 2011 geen enkele woninginbraak plaatsvond en andere criminele activiteiten minder plaatsvonden dan gemiddeld in Nederland en in de stad Alkmaar (Lopez e.a., 2013).

Colofon

Aan deze handreiking werkten
veel experts mee, in alfabetische volgorde:

Bram van Dijk
Hester van Dijk-de Waal
Ruud van Es
Evert Janssen
Armando Jongejan
Bianca Kreuning
Marian Krom
Paul van Soomeren
Bart Venrooij
Peter Versteegh
Jaap de Waard

Vormgeving:
Louisa van Zuilichem

Pro
HIC

November 2020

Deze handreiking laat zien hoe High Impact Crime (HIC) in Nederland op lokaal niveau aangepakt kan worden door politie, gemeente en Openbaar Ministerie (OM) in samenwerking met burgers en instellingen/bedrijven. Doelgroep voor deze handreiking is een vitale coalitie van de lokale driehoek – de burgemeester, politieleiding en het OM met hun ambtelijke ondersteuners en uitvoerders. Ook instellingen en burgers uit het maatschappelijk middenveld, waarmee bij de aanpak van HIC nauw wordt samengewerkt, kunnen van de handreiking gebruik maken. Deze handreiking richt zich vooral op de mensen die met een been in de uitvoering staan en met het andere been in het beleid.

‘Samen aan de slag gaan’ klinkt logisch en simpel, maar blijkt in de praktijk vaak helemaal niet zo eenvoudig. Het gaat immers om verschillende stakeholders die deels andere belangen en interesses hebben, en een andere bedrijfscultuur en organisatiestructuur kennen. Het zijn verschillen die samenwerking in de weg kunnen zitten. Deze handreiking geeft daarvoor oplossingsrichtingen en tips. Een aanpak die bewezen effectief is: in de afgelopen jaren zijn inbraken, berovingen en overvallen flink verminderd. We zijn dus op de goede weg. Maar die trend kan zo maar weer veranderen en bovendien zijn de problemen op sommige plekken en in sommige buurten helemaal niet minder geworden. We mogen daarom zeker nog niet tevreden achterover leunen en overgaan tot de orde van de dag. High Impact Crime blijft aandacht vergen.

Deze handreiking geeft op een praktische wijze aan hoe we samen – politie, gemeente, OM, bewoners en ondernemers – iets kunnen doen aan High Impact Crime. Dat begint altijd met een goede degelijke analyse en gezamenlijke vaststelling van wat nu precies het probleem is ter plekke. Alleen zo wordt de op zo'n analyse gebaseerde gezamenlijke aanpak effectief. HIC is – en blijft! – daar belangrijk genoeg voor.

www.ProHIC.nl

Ministerie van Justitie
en Veiligheid

